

prosinec 2016

BABICKÝ ZPRAVODAJ

Slovo starosty

Vážení občané,

ohnivá plejáda barevných odstínů podzimního listí je minulostí a své vlády se pomalu ale jistě ujímá paní Zima. Přišla doba adventu a vánočních svátků. Každoročně prožíváme tu kouzelnou dobu před Štědrým dnem, kdy se těšíme na sváteční chvíle plné pohody, sváteční nálady a klidu u opakovaných televizních pohádek. Snad se příroda po letech umoudří a alespoň pro děti umocní kouzlo Vánoc sněhovou nadílkou. V tomto svátečním čase je důležité se na chvíli zastavit, vzpomínat na staré dobré časy. Je to vhodná doba na setkání s přáteli, být se svojí rodinou a dětmi. Přál bych vám, abychom si o vánočním zastavení více uvědomili všechno dobré kolem nás. Je toho dost, stačí mít oči otevřené, udělat si vlastní úsudek a nechat se manipulovat mediálním světem. Nemáme možnost posoudit validitu jednotlivých informací a podsouvaných událostí. Když si ty lepší a světlé stránky lidí i světa kolem nás uvědomíme, budeme žít v pohodě a radostněji. Každý člověk má svůj napsaný osud, každý má svou cestu. Vnímejte každý okamžik, co je důležité a co není. Končící rok je také obdobím bilancování s možností ohlednutí se zpět z pohledu dění v naší obci.

Rok 2016 začínal rozdělováním příspěvků místním spolkům TJ Sokol Babice nad Svitavou 194.400,- Kč + úhrada spotřebované elektrické energie a topení budov, Sportovní klub fotbal 200.000,- Kč, Hnutí Duha 10.000,- Kč, Sedmikrásek, z. s. - Lesní školka 165.000,- Kč, Svaz měst a obcí ČR 4.253,- Kč, Muzejní a vlastivědná společnost 500,- Kč, Spolek pro obnovu venkova 2.000,- Kč, Junák – Český skaut 5.000,- Kč, Včelaři 4.000,- Kč, Spolek zdravotně postižených Babice 12.000,- Kč, podpora spolků celkem ve výši **597.153,- Kč + spotřebovaná elektrická energie**. Příspěvky dobrovolným svazkům: Dobrovolný svazek obcí Časnýř 24.900,- Kč, Svazek pro vodovody a kanalizace Šlapanicko 79.870,- Kč + splátka na stavbu našeho vodojemu 1.000.000,- Kč. Celkem **1.104.770,- Kč**. Další významnou investiční akcí v obci byla oprava místních komunikací: Pod Obecní hospodou, k vlakovému nádraží a oprava komunikace v nové výstavbě na Stádlech 893.827,- Kč,

oprava chodníků a opravy poškozených asfaltů v obci 242.756,- Kč, oprava souvislého asfaltového povrchu od horní autobusové zastávky 1.204.000,- Kč. Opravy komunikací v obci celkem **2.340.583,- Kč**. Nákup herních prvků za školku **437.846,- Kč**, Nákup nového vyprošťovacího hydraulického zařízení na dopravní nehody pro zásahovou jednotku sboru dobrovolných hasičů obce 543.519,- Kč, nákup vybavení pro hasiče 34.423,- Kč, nákup použité automobilové cisterny 609.770,- Kč. Celkem **1.187.712,- Kč**. **Na financování částí výše uvedených akcí bylo využito dotačních programů.**

V průběhu celého roku bylo provedeno velké množství různých prací, které není možné vzhledem k rozsahu článku vyjmenovat. Například úprava školní budovy, vybavení školní budovy, vybavení mateřské školky, repase historické hasičské stříkačky PS 16, osvětlení sportovního areálu, výsadba keřů, květin, instalace odpadkových košů, oprava a omítnutí zdva u fary, oprava kamenného tarasu u horní zastávky, pořádání koncertů, pořádání XVI. setkání obcí Babice, kouzelnické představení, přípravné projektové práce, příprava nových dotačních žádostí, vyúčtování dotací atd.

Závěrem se krátce vrátím k probíhající opravě veřejného osvětlení, která způsobila lehké občanské nepokoje v naší obci. Zastupitelstvo obce se rozhodlo zvýšit bezpečnost provozu na okresní komunikaci výměnou světelných zdrojů s větší svítivostí a se stejným elektrickým příkonem. Jedná se pouze o částečnou na několik etap rozdělenou obměnu svítidel bez nutnosti zásadního kopání a výměny kabelového vedení podél okresní silnice od spodní autobusové zastávky po fotbalové hřiště. Zásadní změny na veřejném osvětlení nejsou možné z důvodu finančních možností obce. Využití dotačních titulů zatím není možné, neboť rozhodujícím kritériem přidělení dotace je úspora energií a u nás měníme světla s příkonem 30W za

OBSAH:

Advent	2-4
Příběh rožmitálského kantora	4
Tradice vánočního stromu	5
Co dělá Vánoce Vánoce	6-7
Co se jí na Štědrý den	7-8
Kdo nosí dárky	8
Bludný kořen	8
Vánoční kvíz + kvíz pro děti	9-10
Skládání ubrousků	11
Vánoční vtípky	11
Ptáci na krmítku	12
Všimát si vodoměru se vyplatí	13
Osmisměrka	13
Tip na zdravé cukroví	13
Informace pro občany	14

světla moderní konstrukce a vyšší svítivosti s příkonem také 30W. Jedná se o stavbu technického charakteru za podmínek dodržení hodnot svítivosti pro komunikaci daného typu. Nejedná se o cestu parkem, ani o pěší zónu, ve které můžeme volit tvar a typ světla a vybírat vše podle vzhledu. Jak praví české přísloví „Tisíc lidí – tisíc názorů“. Nikdy nelze vyhovět všem! Znají to všichni ti, kteří pracují pro lidi.

Závěrem musím poděkovat všem obecním zaměstnancům za dobře odvedenou práci, zastupitelům, všem spolkům a organizacím za organizaci kulturního života v obci. Přeji všem občanům klidné vánoční svátky plné pohody a do nastávajícího roku 2017 mnoho osobních úspěchů, pevně zdraví a vzájemné pochopení.

Miroslav Martykán

ADVENT

27. 11. První adventní neděle
4. 12. Svatá Barbora,
druhá neděle adventní
5. 12. Svatý Mikuláš

11. 12. třetí adventní neděle
13. 12. Svatá Lucie
18. 12. čtvrtá adventní neděle
24. 12. Štědrý den

25. 12. První svátek vánoční
26. 12. Druhý svátek vánoční
1. 1. Nový rok (2017)
6. 1. Tři králové

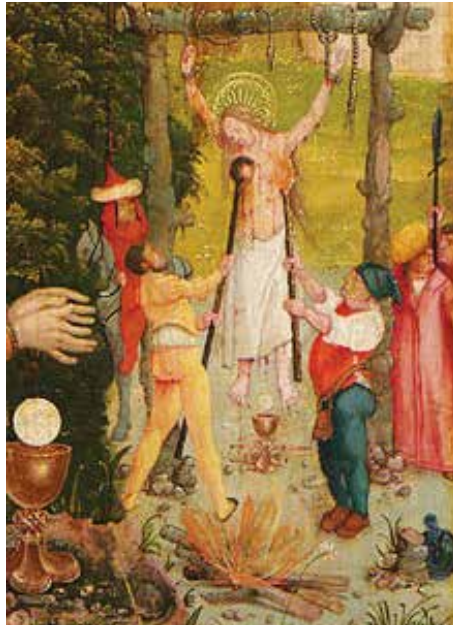
4. 12. Svatá Barbora z Nikomédie

Panna a mučednice, narozena ve 3. století. Je patronkou horníků, dělostřelců, ochránkyně při morových epidemiích a rizikových povoláních, počítána ke čtrnácti svatým pomocníkům, kteří jsou voláni ve zvláště těžkých chvílích. Bývá zobrazována s miniaturovou věží s třemi okny; mezi její atributy dále patří kalich, paví pero či páv jako symbol nesmrtnosti, meč jako symbol jejího mučednictví a kalich s hostií. Nejznámějším kostelem, zasvěceným Svaté Barboře je kutnohorský chrám.

Svatá Barbora byla pravděpodobně štáta mečem za vlády císaře Galeriana († 311) během pronásledování křesťanů kolem roku 305. Existují však i další legendární zpracování její smrti. Podle legendy byla svatá Barbora krásná dívka jedinou dcerou v rodině bohatého kupce Dioskura. Její matka brzy zemřela, krutý otec vedl dceřinu výchovu v ryze pohaniském duchu. Aby ji ubránil před zlými vlivy okolního světa, zejména před tehdy stále zakázaným křesťanským učením, uvěznil dceru v kamenné věži, kde ji obklopil vším přepychem. Jeden z přítomných sloužících byl však tajným křesťanem a přivedl Barboru k víře. K úctě Svaté Trojice pak nechala ve věži prolomit třetí okno.

Dle legendy si dopisovala se slavným křesťanským učencem Origenem a ten pak i poslal kněze, od něhož Barbora přijala křest; zároveň se zaslíbila Kristu a učinila slib usta-

vičného panenství. Když ji otec začal nutit, aby se provdala, Barbora mu oznámila, že je pokřtěna a zasnoubena s nebeským chotěm, protože jen v křesťanství je pravda a spasení. To ohromilo pohana Dioskura, jehož plány a naděje byly zmařeny. Láska otcovská se změnila v nenávisť a Barbora musela uprchnout. Na útěku se dostala k jakési skále, která se před ní zázračně otevřela a Barbora se skryla ve skalní puklině (proto je patronkou horníků).

Nějaký pastýř však prozradil Dioskurovi její úkryt, otec ji dopadl a odvedl. Chtěl ji hladem a vězněním donutit k povolnosti, ale marně. I rozzuřil se Dioskur tou měrou, že ji svázal a odvedl k soudci Marcianovi, kde Barboru udal jako křesťanku. Soudce dal přinést mučidla, a když se jich nezalekla, dal jí strhnout šaty, Barbora byla do krve zbičována a její rány byly ještě rozdírány střepinami. Když se ani poté nezřekla víry v Krista, byla drásána železnými mučidly, pálena hořícími pochodněmi a na potupu jí byly uříznuty prsy. Nahá pak byla odvedena na popraviště a sám otec jí stal hlavu mečem. V tom okamžiku vyšlehl z jasného nebe blesk a na místě krutého otce zabil. Proto se stala patronkou dělostřelců a pyrotechniků. Podle legendy se modlila před svou smrtí za kající hříšníky, a proto je též vzývána jako přímluvkyně za šťastnou hodinu smrti.

Svatá Barbora je uctívána jako ochránkyně proti smrti bleskem, požáry a vůbec před rizikem náhlé či násilné smrti, je proto patronka havířů, architektů a matematiků.

Známým zpodoběním sv. Barbory je sousoší na druhém pilíři Karlova mostu, které vytvořil v roce 1707 Jan Brokoff s velkým podílem svého syna Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa. Uprostřed sousoší je sv. Barbora, která drží v pozvednuté paži kalich s hostií a v druhé ruce má palmovou ratolest, po stranách stojí sv. Markéta a sv. Alžběta.

Zvyk „chodit se sv. Barborou“ čili „chodit barborkou“

Ještě v 19. století na našem venkově v den sv. Barbory (nebo v jeho předvečer) se svobodné dívky i vdané ženy oblékly do bílých prostěradel a šátků, často měly závoj a okrašlovaly si hlavu věnečkem, moukou si posypaly obličej a obcházely jednotlivé domácnosti. Zpívaly píseň o svaté Barboře a předváděly nějaký výjev z jejího života, modlily se, rozdávaly ovoce a cukrová srdíčka od sv. panny Barbory a metličkou vyplácely zlobivé děti. Tato tradice se v některých místech znovu obnovuje a spatřit ji můžete v adventním čase např. ve skanzenu v Rožnově pod Radhoštěm nebo ve Strážnici (TIP na výlet s úžasnou předvánoční atmosférou).

Kvetoucí „barborky“

Se svátkem Barbory, který připadá na 4. prosinec, je spojen starý lidový zvyk, jež připomíná světici z maloasijské Nikomédie. Svatá Barbora údajně cestou na popraviště do ruky uchopila větvíčku, která poté uprostřed zimy vykvetla. Jako symboly této události si v tento den opatřujeme do vázy větvíčky, tzv. barborky, nejčastěji třešňové, použít lze i višně, jabloň, slivoň nebo zlatici (forzýtii), s jejichž pomocí si svobodná dívka může předpovědět svatbu. Pokud jí totiž větvíčka utřzená „na Barboru“ rozkvete na Štědrý den, dotýčná se do roka vdá. Dívka si také může větvíčky označit barevnými mašličkami a pojmenovat podle svých nápadníků; stane se pak nevěstou toho, jehož větvíčka vykvete nejdříve. Barborky se hodí nejen k předpovídání svatby, ale například i vašeho šťastného měsíce – kolikátý den po uříznutí barborka vykvete, tolikátý měsíc bude pro majitele větvíčky tím šťastným.

Aby barborky vykvetly

Pro barborky si vybírejte větvičky, které mají hodně květních pupenů a seřízněte je co nejdříve, aby plocha, která přijímá vodu, byla co největší. Větvičky vložte do vázy s vodou a nechte je nejprve několik hodin přizpůsobit vyšší teplotě (například ve skleněné nebo komoře). Poté vázu umístěte na světlé místo do místnosti. Větvičky barborek by měly do tří týdnů vykvet. Hlavní příčinou neúspěchu bývá suchý vzduch a vysoká teplota, větvičky proto rozhodně nedávejte blízko ke zdroji tepla. Vzdušnou vlhkost jim můžete zajistit občasným rosením.

Pro zapomnětlivé

Kvetoucích větviček se na Štědrý den můžete dočkat i v případě, že na svatou Barboru uříznout větvičku zapomenete. Po nařezání téměř okamžitě žlutě vykvetou zlatice (nesprávně nazývaná zlatý déšť), stejně dobře kvete i zimovzdorný jasmín. Pokud budete chtít zůstat u tradičních dřevin, zpoždění několika dní se dá dohnat tím, že nařezané větvičky celé ponoříte přibližně na půl dne do vody o teplotě kolem pětácti stupňů. Dbejte na to, aby voda nevychladla. Při stříhání větviček a výhonů se vyhněte poškozování stromu nebo keře! Vždy používejte kvalitní

ostré nůžky, jejichž čistý řez do stromu nezanese infekci.

Zajímavosti

- Od jména svaté Barbory je odvozen i název pro barbituráty, podle kyseliny barbiturové pojmenované podle objevu na svátek svaté Barbory.
- Na španělských a francouzských lodích býval obraz sv. Barbory vyvěšen nad komorou, v níž se skladoval střelný prach; tato komora sama se nazývala „Barborou“

6. 12. Svatý Mikuláš

Svatý Mikuláš byl biskup v Myře v Lykii. Už za svého života byl velmi oblíbený mezi lidmi, proslul štědrostí k potřebným, jako obránce víry před pohanstvím a zachránce nespravedlivě obviněných. Jde o jednoho z nejuctívanějších svatých v celém křesťanství, jeho svátek připadá na 6. prosince a oslava tohoto svátku je spojena s rozdáváním dáreků dětem (obvykle v předvečer 5. prosince Svatý Mikuláš je uctíván jako patron námořníků, obchodníků, lukostřelců, dětí, lékárníků, právníků, studentů a vězňů. Mikuláš se narodil ve městě Patara v římské provincii v Asii do křesťanské řecké rodiny. Stalo se tak někdy mezi lety 250/286. Z toho, že se stal patronem rybářů a námořníků, bývalo odvozováno, že by mohl být původně povoláním rybář či námořník, pravděpodobnější ale je, že se jeho rodina zabývala obchodem s rybami. Byl velmi zbožný a po smrti otce měl dědictví rozdat chudým. Někteří z toho odvozují, že v té době byl už váženým knězem či biskupem.

Během Galeriova a Maximinova pronásledování křesťanů byl patrně vězněn. Během rozkvětu křesťanských komunit za Licinia již byl zcela jistě biskupem Myry, a to patrně

velmi oblíbeným a rozsáhlé činným v oblasti dobročinnosti. Byl též velmi zapáleným obhájcem víry a bojovníkem proti ariánství a pohanství. Je mu připisováno zničení několika pohanských chrámů.

Zároveň se též patrně zasazoval o spravedlivý přístup k cizincům a dohlížel na spravedlivý chod soudů. Nejspíše moudře, neboť se stal známým též jako ochránce nespravedlivě obviněných.

Mikuláš z Myry zemřel patrně 6. prosince v rozmezí let 345–352. Pohřben byl původně v Myře, avšak v 11. století, když se Byzantská říše potácela pod útoky četných nájedníků, stala se Malá Asie součástí islámského světa. Pád Mikulášova hrobu do rukou muslimů vyburcoval italské námořníky, kteří v roce 1087 Myru přepadli a ostatky odvezli do Bari (prázdný sarkofág stojí v Demre dodnes).

Bazilika v Bari, v níž jsou uchovávány ostatky svatého Mikuláše.

Po světě jsou rozesety desetitisíce kostelů zasvěcených svatému Mikuláši, mimo jiné např. Basilica di San Nicola v Bari, kde jsou uchovávány jeho ostatky, ze kterých už po několika staletí vytéká tekutina -myro. V Brně stál Kostel svatého Mikuláše na náměstí Svobody.

Mikuláš je zobrazován jako starší biskup s vousem oblečen v červeném plášti, na hlavě mívá biskupskou mitru a v ruce biskupskou berlu; na Východě je zobrazován holohlavý. Jako nejčastější atribut mívá Mikuláš

u sebe tři zlaté koule nebo jablka na knize. Tento atribut je spojen s legendou o šlechtici a jeho třech dcerách. Dalšími atributy jsou zlaté pruty, měšce, chleby, tři chlapi v kádi, tři chleby na knize, kotva a loď.

Jde o jednu z nejstarších legend o svatém Mikulášovi, která se dochovala ve víceru podobách. Podle jedné z verzí zchudlý šlechtic poslal své tři dcery do veřejného domu, aby si vydělaly na věno. Mikuláš jim podle legendy hodil oknem po jednom sáčku se zlatáky, takže mohly ukončit svou činnost a vdát se. Umírněnější a poměrně rozšířenější verze podávají celou záležitost tak, že zchudlá rodina uvízla v dluhích a vše směřovalo k tomu, že otec skončí ve vězení pro dlužníky a dcery budou prodány a odvečeny do veřejných domů (resp. tam bez prostředků a věna nakonec stejně skončí). K čemuž však nedošlo díky zásahu sv. Mikuláše, v jehož popisu se obě verze shodují. Rodina tak unikla z dluhů a zbylo i na věno.

Podle další legendy sv. Mikuláš vzkřísil tři malé děti, které zlý hostinský zavraždil a uložil nasolené do sudů. Někteří ji označují za zveličení založené na Mikulášově přezkoumávání rozsudků smrti a zachraňování nespravedlivě odsouzených před popravou.

Svatý Mikuláš je patronem dětí, poutníků, cestujících, obchodníků, rybářů, soudců, advokátů a notářů, lékárníků, hostinských, lihovarníků, řezníků, sládků, mlynářů, pekařů, sedláků, tkalců, kameníků a dělníků v kamenolomech, knihářů, knoflíkářů, svíčkařů, hasičů, zajatců a bývalých prostitutek.

U nás a na Slovensku je v dnešní době 5. prosince v předvečer svátku sv. Mikuláše při tzv. mikulášské nadílce Mikuláš představován v biskupském oděvu s dlouhým bílým vousem a je doprovázen andělou a čerty. Andělé s Mikulášem roznášejí dárky, čerti se starají o symbolické trestání a strašení zlobivých dětí. Ne vždy však byl Mikuláš doprovázen andělem a čertem. Dříve s ním chodil např. obecní policajt. Anděl je ze všech společníků nejmodernější

ší verzí. Ve všech dobách v této tradici však šlo především více o zážitek než o dary.

Zajímavou tradici má mikulášská nadílka také v Nizozemsku, kde se Mikuláš označuje jako *Sinterklaas*. Jeho kostým je obdobný jako u nás, ale místo andělů a čertů ho doprovází *Zwarte Piet* (Černý Petr). *Sinterklaas* vlastní červenou knihu, do které si zapisuje poznámky o hodných a zlobivých dětech. Černý Petr má jutový pytel, v němž mohou

zlobivé děti skončit. *Sinterklaas* přijíždí již první sobotu po 11. listopadu parníkem ze Španělska. Tato tradice pochází z 19. století, jednalo se o nutnou cestu z důvodu obstarání pomerančů a granátových jablek. Vítají ho davy lidí a v ulicích nizozemských měst se pohybuje na bílém koni. Do 5. prosince se věnuje návštěvám škol, nemocnic a nákupních center. 5. prosince děti připraví své boty do blízkosti komínu či krbu (v moder-

ních domácnostech k ústřednímu topení), do kterých často dávají mrkev či seno pro *Sinterklaasova* koně, který se má pohybovat ve výšce nad komíny domů. Dárky, často ve formě sladkostí, dostávají děti v severním Nizozemsku 5. prosince večer. V jižním Nizozemsku, Belgii, Lucembursku a severní Francii se naděluje 6. prosince ráno.

13. 12. Svatá Lucie

Svatá Lucie ze Syrakus je patronkou slepých a pomocnicí při očních nemocech. Pocházela z dobře situované rodiny, ale rozdala svůj majetek i plánované věno chudým. V době velkého pronásledování křesťanů se nebála odmítnout ruku pohanského aristokrata, byla proto pohnána před místní úřady v Syrakusách na Sicílii a musela podstoupit mučednickou smrt. Od správce města se dozvěděla, že její nápadník na ní nejvíce miluje oči. Proto si je vyloupila a podala je správci se žádostí, aby je tedy šlechtici předal. Do druhého dne se jí však zázrakem opět vrátil zrak – Panna Maria ji obdařila ještě krásnějšíma očima. Když pobouřený správce zjistil, že je prostoupena Duchem svatým, rozhodl se ji nechat zneuctit. Rozkázal, aby byla poslána do nevěstince. Bláhově si totiž myslel, že ji tak Duch svatý opustí. Přišli vojáci, aby Lucii odvedli. Nedokázali s ní však pohnout. Stejně tak neúspěšný byl i pár volů. Zlomit její vůli nedokázala ani žhavá pryskyřice, kterou jí lili na kůži. Než jí nakonec prokláli krk mečem, předpověděla pád císaře Diokleciána a povolení křesťanské víry. Dioklecián do roka padl a o devět let později císař Konstantin I. Veliký povolil křesťanství. Později

byla sv. Lucie prohlášena patronkou města Syrakus. Ostatky svaté Lucie byly nejprve přeneseny do Konstantinopole a odtud v roce 1204 do Benátek. Zde byly pohřbeny v kostele sv. Lucie. V roce 1861 byl chrám zbořen, aby uvolnil místo pro stavbu benátského hlavního nádraží, které nese dodnes její jméno – Stazione di Venezia Santa Lucia. Relikvie byly proto přeneseny do blízkého kostela San Geremia, kde lze na kostele číst italský nápis: *Lucia Vergine di Syracusa in questo tempio riposa. All' Italia e al Mondo ispiri luce e pace.* (V tomto chrámu spočívá panna Lucie Syrakuská. Necht' přinese Itálii a světu světlo a mír.)

Sv. Lucie bývá zobrazována s vlastníma očima na talíři a s palmovým listem jako znakem mučednictví. Často bývá přidán také meč, kterým jí byl proklát krk, provaz, kterým byla svázána, a volové, kteří jí měli pohnout z místa, dále mezi Lucieiny atributy patří dvojitý kříž kniha, svíčka a pochoděň.

Je patronkou slepců, nemocných dětí, kajících nevěstek, advokátů, optiků, spisovatelů, nožířů, elektrikářů, sklenářů, gondoliérů, patronkou při krvácení, při krčních onemocněních.

Příběh rožmitálského kantora

J. J. Ryba (1765 – 1815) byl vlastenecký učitel a hudebník. 11. února 1788 jako 23 letý o svém jmenování prozatímním učitelem v Rožmitále pod Třemšínem si zaznamenal do deníku: „I v malém městě lze vykonat mnoho dobrého.“ Plat měl 30 zlatých ročně. Učil své svěřence lásce k rodnému jazyku a zemi a též k hudbě. „Zpověděl“ žáky vyučoval i o nedělích. Na konci školního roku byl jmenován řádným učitelem. Učitelovu oblibu nelibě nesl farář Zachar a štvál proti Rybovi i rodiče.

V roce 1790 se Ryba oženil s Annou Lagerovou, která mu porodila 13 dětí, z nichž 6 v ranném věku zemřelo. V tom samém roce umírá Josef II., jehož připravované reformy J. J. Ryba vítal. Spory s farářem nabývaly na síle. V době výuky schválně farář sloužil mše, aby se jich žáci museli účastnit. Učitel si stěžoval, že je krácen na desátcích a celé roky nedostal ani posvícenské kolá-

če, které mu náležely podle dvorního dekretu z roku 1787. Žalobu vrchnosti vyhrál, bylo to ale Pyrrhovo vítězství, vztahy mezi ním a farářem se vyhorlily a i rodiče již začali Rybu odsuzovat či přímo nenávidět.

Slavnou mši Hej, mistře, dnes známou pod názvem Česká mše vánoční, zkomponoval v roce 1796, původně byla zamýšlena jako zpívaná pastorální mše bez orchestru, neboť se ve škole nedostávalo hudebních nástrojů. Konečná podoba mše s orchestrálním doprovodem se pro svůj český obsah, řeč i hudbu stala neodmyslitelnou součástí vánočních svátků. Ani úspěch mše u obyčejných lidí nepřinesl Rybovi uznání. Proti Rybovi se postavil nový hospodářský ředitel prokop Pokorný. Na Rybu psal hanopisy, čímž mu bylo znemožněno zvýšení platu.

V posledním období života čelil Ryba nenávisti a nepřízni hlupáků, jeho zdravot-

ní stav se horšil a trpěl depresemi. Začal se stranit lidí. Svěřoval se jen svému příteli Antonínu Reissovi, s nímž se měl osudného 8. dubna sejít. Reiss ale přišel pozdě.

U mrtvého byl nalezen dopis na rozloučenou, kde učitel stručně oznamuje, že si tento svět zošklivil a svou rodinu prosí o modlitby. Originál dopisu nebyl nalezen, mezi lidmi koloval jen jakýsi opis s hrubou chybou, jakou by ovšem učitel neudělal. J. J. Ryba odpočívá na rožmitálském hřbitově, kam byly jeho ostatky přeneseny až v roce 1855 z opuštěného hrobu daleko za městem, kde byly v minulosti pochovávány oběti morové epidemie.

Síla jeho hudby k nám však promlouvá dodnes. Jeho životní krédo „Abys byl lepší, pozoruj denně své činy a zkoumej je!“ - je umístěno na zdi rožmitálského kostela poblíž varhan, do jejichž rejstříků ukládal své líbezné tóny.

TRADICE VÁNOČNÍHO STROMU

Vánoční čas si málokdo z nás umí představit bez rozzářených vánočních stromů, postavených na náměstích českých měst a obcí. V Brně se letos rozsvítil strom na náměstí v pátek 25. 11. u nás v Babicích následující den. Tuto tradici inicioval novinář a spisovatel Rudolf Těsnohlídek. Jak se to přihodilo?

dnech byla „vypátrána“ matka dítěte – sama se přihlásila na četnické stanici.

Sedmnáctiměsíční děvčátko dostalo jméno Liduška. Holčičku vychovala milující adoptivní rodina Polákových z Brna. Vyučila se prodavačkou. Matka Lidušky Kosourové za svůj čin absolvovala pět let těžkého žalá-

matek - samoživitelek). Liduška se v Brně vyučila prodavačkou a později se provdala za středoškolského profesora Chybíka a odstěhovala se do Prahy, kde spolu vychovali 4 děti a kde žila až do své smrti v roce 1997 (79 let). Místo v lese, kde byla nalezena, navštívila až do padesáti let.

Rudolfa Těsnohlídka osud Lidušky zasáhl natolik, že se začal zajímat o opuštěné děti bez domova. Protože k nálezu Lidušky došlo v lese pod smrkem, který Vánoce pro mnohé z nás symbolizuje, přišel s nápadem uskutečnit charitativní sbírku právě pod vánočním smrkem. Vyburcoval společnost k tomu, aby se společnost o osudy dětí, které se dostaly do těžké životní situace, začala zabývat. 6. prosince 1924 byl pokácen v bílovickém polesí statný smrk, který byl slavnostně převezen do nedalekého Brna. Tady byl ozdoben a za účasti Rudolfa Těsnohlídka a ostatních významných brněnských osobností byl poprvé rozsvícen 13. 12. 1924 na náměstí jako veřejný vánoční strom. Spolu se stromem v německém Výmaru byl Těsnohlídkův vánoční strom republiky, jak jej sám nazval, jedním z prvních na evropském kontinentu. Pod vánočním smrkem po dobu svátků probíhala sbírka pro chudé a opuštěné děti a tato tradice se dodržuje dodnes.

Rudolfu Těsnohlídkovi se splnilo přání i nadále pomáhat chudým a opuštěným dětem. Jistě i díky jeho novinářskému umění a známostem s významnými osobnostmi byl 8. prosince 1929, 10 let po nalezení Lidušky, z vybraných prostředků postaven a slavnostně otevřen dětský domov „Dagmar“ pro 25 opuštěných dětí. Toto zařízení bylo pojmenováno po dánské královně Dagmar, dceři Přemysla Otakara I., jež proslula svou péčí o chudé. Projekt domu v blízkosti Wilsonova lesa v Brně-Žabovřeskách vypracoval bez nároku na honorář architekt Bohuslav Fuchs.

Po brněnském Těsnohlídkově vánočním stromu se začaly objevovat postupně veřejné vánoční stromy i v jiných městech - následovala Plzeň a dnes se v českých a moravských městech a vesnicích třpytí stovky vánočních stromů.

U otevření dětského domova pro 25 opuštěných dětí již Rudolf Těsnohlídek nebyl - zastřelil se 12. ledna 1928 přímo v redakci Lidových novin, kde zanechal lístek se slovy: „Nehněvejte se, že to bylo tady.“ Poselství jeho vánočního stromu republiky zůstalo živé až do dnešních dnů - zejména o Vánocích bychom neměli myslet jen na sebe, ale i na druhé.

Dva dny před Štědrým večerem 22. prosince roku 1919 v Bílovicích nad Svitavou se Rudolf Těsnohlídek spolu s přáteli vypravili do lesa pro vánoční stromek. Když se lesem po čtvrté hodině odpolední vraceli, uslyšeli pláč. Na místě, odkud se pláč ozýval, našli opuštěné a promrzlé malé děvčátko. Dítě dopravili na četnickou stanici a po několika

ře. Nevíme přesně, co matku k tak odsouzeníhodnému činu vedlo, ale jisté je, že tehdy byla situace svobodných matek nezáviděníhodná a Liduščina matka tak zřejmě chtěla vyřešit bezmoc ze svojí neutěšené finanční situace (jak se změnila situace ve společnosti - dnes často žijí ženy s otci svých dětí nesezdány, požívajíc veškerých výhod

Co dělá Vánoce Vánocemi

Vánoce si nedovedeme představit bez jejich mnoha atributů: velkého předvánočního úklidu spojeného s následnou vánoční výzdobou, pečení cukroví a vánočky, balení dárečků, zdobení stromečku, štedrovečerní bohaté tabule a zvyků, koled a také bez vánočních pohádek v televizi. Vánoční dekoraci a atmosféru dotváří např. vánoční kaktus, „barborky“ či mexická kráska Poinsettia (vánoční hvězda), vůně „františku“ nebo hřebíčkem ozdobený pomeranč a samozřejmě i adventní věnec se čtyřmi svíčkami.

Každý rok se z průzkumů dozvídáme, že „Češi letos utratí za dárky více než loni“. Generace před námi přitom Vánoce trávily mnohem klidněji a s důrazem i na jiné než materiální hodnoty.

Původně byly Vánoce pohanským svátkem. Zimní slunovrat byl v čase kruté zimy nadějí, že dny se budou opět prodlužovat a s nimi přijde i teplo a světlo slunečních paprsků. Vánoce v křesťanském pojetí, tedy jako oslava narození Ježíše Krista, se prý poprvé objevily mezi roky 336 - 354. Jejich název vznikl od spojení „dvanáct nocí“, tedy dvanáctnoce či dvánoce. Podle křesťanského učení totiž mezi narozením Krista a zjevením Páně 6. ledna (na svátek Tří králů) uplynulo 12 nocí.

Advent byl čekáním na příchod Ježíše Krista. Dětem se dává o prvním adventním dni adventní kalendář, který jim pomůže zkrátit čekání na nazdobený stromeček a vánoční nadílku. Štedrý večer byl připomínkou nebeské štědrosti, která lidem Ježíše seslala. I chudí lidé se proto snažili v tento večer „být štědrí“. Oproti dnešku to však znamenalo například rozžehnout sváteční svíci a především mít připravený měsíc, pokud by do domu zavítal chudý pocestný.

Pokoru a skromnost Štedrého dne narušily dárky až v 16. století, kdy si je mezi sebou začali vyměňovat přátelé. Na čem se ale na Štedrý den nikdy nešetřilo - a co tedy přetrvalo dodnes, byl bohatě prostřený večerní stůl. Nejprve se ovšem lidé celý den postili (kdo z nás to dnes vydrží?) Dětem se slibovalo, že uvidí zlaté prasátko (mnohým rodiče skutečně svítili na stěnu zrcátkem). Hrozilo, že neposlušným dětem, které půst nevydrží, Bílá paní - Perchta nebo Svatý Šprech rozpáře bříška. K večeri lidé zasedali až poté, co vyšla první hvězda. Šlo o připomínku Ježíšova narození pod betlémskou hvězdou.

Tradiční vánoční česká jídla

Jídelníček byl pestrý a lišil se kraj od kraje. Většinou se ale objevovaly nejrůznějšími způsoby ochucené oplatky: s medem či zavařeninou, ale i na slano s česnekem nebo jiným kořením nebo bylinkami. Obvykle nechyběla houbová polévka nebo houbová omáčka. Houby byly spjaté i s hlavním

chodem - oblíbeným černým kubou. Pokrm z krup doplňovaly hříby a česnek. Často byla na stole i jáhlová, krupicová nebo hrachová kaše. K Vánocům patřily také zabijačky. S církví vyžadovaným půstem na Štedrý den selidé vypořádávali posvém. Vepře porazili už 23. prosince. Někde ale bezmasý půst nenašel uplatnění vůbec. Lidé totiž věřili, že pokud by na Štedrý den nejedli maso, pomřel by jim dobytek.

Přeješené těžké žaludky bylo třeba léčit - samozřejmě jak jinak než alkoholem. Kromě léčivých účinků se ale, stejně jako dnes, připíjelo na všechno možné - od dobré úrody až po mír mezi lidmi.

Vánoční kapr a bramborový salát, tradiční štedrovečerní jídlo, se na českých stolech objevilo až poměrně pozdě. Kapra českým domácnostem představila v 19. století slavná kuchařka Magdalena Dobromila Rettigová a salát se připojil ještě mnohem později.

Kde se to všechno vzalo?

Dárky se staly součástí Vánoc až v 19. století. Dříve dostávalo dárky jen služebnictvo a domácí chasa v podobě ošacení, jídla a malé finanční hotovosti. Dárky se dávaly také tulákům a lidem bez domova. Na počátku 19. století dostávaly děti z prostých lidových vrstev jen běžné mlisky - jablka, křížaly, ořechy. Hračky dostávaly děti v měšťanských rodinách, na venkově sloužily k obdarování dětí zejména poutě (dřevěné panenky, husaři, koníci).

Zvyk rozdávání dáreků k nám přišel z Německa a stejně jako tam je začal rozdávat Ježíšek. Zpočátku bývaly dárky velmi skromné a praktické. Otec rodiny dostával nejčastěji tabatěrku na šňupací tabák, šle a pantofle, maminka látku na šaty, holčičky kanafas a ubrusy do výbavy a kluci třeba nové kalhoty, perníkového koně nebo cínové vojačky.

V pražských domácnostech bylo ještě před první světovou válkou zvykem dávat pod stromeček snubní prstýnky a poprvé před svatbou si směli snoubenci dát veřejně polibek.

V době obou světových válek byly nejčastějšími dárky jídlo a pravá káva. Mezi dárky se vůbec neobjevovaly knihy, ty přišly ke slovu až v druhé polovině 19. století.

V současnosti, která přeje dárkům i luxusního charakteru, se už pomalu vytrácí platnost slov Karla Čapka: „...v tom právě je zvláštní závažnost dáreků, že radost z něho přesahuje jeho cenu.“

Prvním, kdo postavil **jesličky**, byl František z Assisi ve 13. století. Nechal upravit přírodní jeskyni, dal tam postavit žlab naplněný slámou, nechal přivést vola a osla a sám tam sloužil první mši. Zobrazení narození Ježíška už byla známa ale předtím.

Původně byly jesličky spjaty pouze s církevním prostředím, později v 16. století pronikly poprvé do světského prostředí v Itálii, odkud se šířily nejdříve do Francie a Španělska a pak přes Alpy do Evropy.

Stavění betlémů začalo u nás již v 16. století. Betlémy, jak je známe, jsou nejčastěji vyřezány ze dřeva, jindy z vosku, drahé byly zdobeny zlatem a stříbrem, tradici mají betlémy a jesličky z těsta, malovaného papíru, ze skla. Čeští mistři byli vždy považováni za špičkové umělce tohoto oboru.

Koledy mají svůj původ ve zvycích doprovázivších oslavu zimního slunovratu, které byly spojeny s rituálními zpěvy a obchůzkami. Tyto zpěvy byly nahrazeny vánočními koledami v latině i lidové řeči a chodívalo se s nimi o Štedrém večeru, na Štěpána, na Nový rok a na Tři krále. Měly přinést blahobyt a štěstí do každého domu. V horských krajích a na Valašsku chodili koledovat pastýři a ponocní - dostávali od hospodyně vánočku, koláče, ovoce a někdy i peníze.

Ve středověku koledy šířili potulní zpěváci ve svých vánočních hrách.

V období romantismu v Anglii vznikla snad nejoblíbenější koleda anglosaského světa *Good King Wenceslas*.

V předhusitských dobách byla koleda velmi důležitým zdrojem obživy. I mladý Jan Hus koledoval a žebral v pražských ulicích. V novověku se nejčastěji v koledách zpívá o narození Ježíška, cestě do Betléma a o královských darech.

Péefko, p.f. (z fr. pour féliciter - pro štěstí) se v našich blahopřáních začalo objevovat začátkem 19. století spolu s vánočním přáním a přáním do nového roku. Ještě na počátku 20. století patřilo k dobrému vychování spolu s péefkem poslat i navštívenku s dárkovým košem.

Svatý Silvestr byl bujaře oslavován pohany a církev to neviděla ráda. Lidé navštěvovali kostely, děkovali za vše dobré v uplynulém roce. Z 19. století pochází zvyk jíst o půlnoci ovar, kroupy a křen s jablky. Změnou občanské společnosti v období víry v příchod nového, „zlatého věku“ se silvestrovská noc proměnila v bujarou oslavu přicházejícího roku. Impulsem se stal rok 1900, který byl mylně považován za začátek 20. století (tím byl až rok 1901), kdy se objevil půlnoční ohňostroj a přípitky.

Stromeček

Kult stromu měl pohanské kořeny, proto měl do našich domovů dlouhou cestu. Až roku 1561 v lesním řádu alsaského Ammerscheiru přichází povolení pro každého obyvatele městečka si uříznout v městských lesích

o Vánocích stromek do výše osmi stop a odnést si ho domů k ozdobení pro radost.

Nejstarší písemná zpráva o osvětleném stromečku přichází až roku 1642 ze Štrasburku. Rakouský císařský dvůr stromek přijal až v roce 1816 a u francouzského královského dvora ozdobili stromeček až v roce 1840. První vánoční strom na veřejném prostranství stál roku 1912 na Madison Square v New Yorku a byl osvětlen elektrickými svíčkami. V Evropě to bylo roku 1924 ve Výmaru.

Vánoční stromek se v českých pokojích objevil poprvé na začátku 19. století, zvyk k nám doputoval z Německa, stejně jako zdobení stromku. Jako ozdoby nejprve sloužilo cukroví a ovoce, teprve koncem století se začaly objevovat skleněné ozdoby a světla.

Štědrovečerní zvyky

Jejich původ je nejasný a krajově se liší. Patří mezi ně např. obepínání nohou stolu řemenem či řetězem, aby rodina zůstala i v novém roce pospolu, kladení mincí a ry-

bích šupin pod talíř při štědrovečerní večeři, dávání zbytků od večere stromům, aby měly dostatek ovoce, zakopávání kostí z ryb na zahradě, aby se jich krtek lekl a utekl. Obdarovávání zvířat zbytky ze štědrovečerní hostiny mělo prostý význam – aby krávy a kozy dojily sladké mléko, aby prasata rychleji přibývala na váze a aby slepice snášely větší vejce. Když hospodář prostředním prstem dokázal rozlousknout ořech na stole, panovala po celý rok v domácnosti shoda. Hospodyně nesměla vstát od štědrovečerního stolu, protože by slepice neseděly na vejcích. Jak úsměvně ☺. Nikdo nesměl od stolu vstát, dokud ostatní nedojedli – v opačném případě by dotyčný mohl zemřít.

Zvyky spjaté se Štědrým dnem se většinou dodržují i dnes, často už ale nevíme, proč vlastně chystáme jeden talíř navíc, proč pod talíře vkládáme mince a šupiny. Stejně jako dnes i naše prababičky a pradědečkové rozkrajovali ovoce, házeli střevícem, pouštěli lodičky z ořechů nebo lili olovo.

Největší rozdíl je tedy asi v celkovém vyznění Vánoc. Zatímco cílem těch dřívějších bylo uctít příchod Krista a oslavit tuto událost, dnes se vánoční svátky pojímají jako období, kdy se rodina schází pohromadě, lidé jsou na sebe hodní a alespoň na čas se zastaví a oprostí se od každodenního shonu. A ani to není určité málo.

Ve Zjevení svatého Jana se píše:

„Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.“ Dveře našeho srdce mají jen jednu kliku – zevnitř. Kristus je ani nevylomí, ani nevypáčí. Zevnitř je můžeme otevřít pouze my.

Pozvěte Ježíše Krista do svého srdce a poproste ho o nový začátek. Vždyť on to byl, kdo zemřel za naše hříchy a tak nám umožnil smíření s Bohem. Dává každému naplněný život a ukazuje cestu dál. Radost a pokoj nás mohou provázet celý rok, nejen o Vánocích.

Co se jí na Štědrý den

Společná vánoční večeře je tradiční a důležitou součástí oslav Vánoc. Pokrmy, které se připravují na vánoční večeři, se často liší podle země. Na co se těší obyvatelé jiných států a co si budou připravovat ve vánočním čase?

Přestože je Indie převážně hinduistická země, určitý počet křesťanů zde žije a Vánoce slaví. Indické cukroví je ještě více nezdravé než to naše - mnohem sladší a téměř vždy smažené na oleji. Často se připravuje z kondenzovaného mléka, ořechů, sušeného mléka a koření, které se mění podle kraje, např. kokosové špalíčky Kulkuls. Na štědrovečerní večeři si Indové připravují různé druhy pokrmů skládajících se z rýže, jehněčího masa a spousty koření. V některých rodinách ve větších městech se připravuje krocán Biryani.

Na Islandu podobně jako u nás jako první chod vánoční večeře se jí polévka ze skopového masa kjötsúpa. Sild, oblíbené vánoční jídlo, je sled' naložený v různých omáčkách (rajčatová, hořčičná atd.). Mezi další typická vánoční jídla patří Hangikjöt, starý favorit Islandanů. Tento islandský pokrm je uzené jehněčí či skopové maso, které se obvykle vaří a následně servíruje nakrájené na plátky. K tomu se tradičně podávají brambory v bešamelu se zeleným hráškem nebo jen krajíc chleba. Po večeři probíhá nadělování dárků a ná-

sleduje čas trávený společným povídáním a hraním deskových her.

Francouzi jsou pověstní tím, že se rádi a dobře najedí a není tomu jinak ani o Vánocích. I méně movité rodiny si tak dopřávají různé pochoutky a luxusní pokrmy. Proto na vánočním stole všech Francouzů najdeme jako předkrm delikatesy jako jsou šneci, husí játra, ústřice, kaviár nebo žabí stehýnka. Jako hlavní chod se následně podává nadívaný krocán s kaštanovou nádivkou nebo pyré. Na závěr večeře se servíruje dezert, tzv. Buche de Noel. Jedná se o tradiční dezert ve tvaru dřevěného polínka se spoustou čokolády na kterém se musí procházet různými skřítky s pilkami. V Provinci se na tři krále peče koláč, do kterého se zapeče jedna z keramických postavíček řemeslníků z betlému (tzv. santos), které se každoročně dokupují. Kdo ji objeví ve svém kousku koláče, bude mít štěstí celý rok. To vše se samozřejmě neobejde bez toho nejlepšího vína, které nesmí na stole Francouzů chybět.

Slavnostní večeře v Polsku se zde skládá z dvanácti chodů. Ty symbolizují počet měsíců v roce a počet apoštolů. Na štědrovečerním stole tak najdete spoustu předkrmů, např. pirožky, pierogi (plněné taštičky) nebo různé druhy polévek jako je boršč, zelňačka nebo rybí polévka. Mezi hlavními jídly nesmí chybět různé druhy

ryb, ale také plněný krocán. Večeře je ukončena moučnickem. Charakteristickým zákuskem jsou takzvané makůvky, zemle máčené ve sladké mléce a následně obalené mákem. Ve východní části Polska je typická také kutia, která se připravuje z pšenice, medu, rozinek a mandlí. Na závěr si Poláci pochutnají na sušeném ovoci a rozmanitém cukroví. K večeři se nepije žádný alkohol, ten si mohou dopřát až po skončení půlnoční mše. Na Vánoce se v Polsku také peče perník.

Skoro v žádné rodině na stole nechybí pečený nadívaný krocán a pečená šunka. Jako přílohu ke krocánovi podávají dušenou mrkev, sladké brambory nebo vařenou rýži. Krocana nadívají slaninou a jablky. Speciální americkou dobrotou je brusinková omáčka. Mezi sladkostí na stole patří koláčky s kandovaným ovocem a pro Američany typické jablečné koláče. Jako nápoje volí většinou šampaňské nebo jablečný cider, což jablečný mošt vylepšený o kapičku alkoholu. Jako dezert si po jídle dopřávají horkou čokoládu.

Nejčastěji se mezi předkrmy objevují losos a mečoun na bylinkách a uzené, dále různé mořské plody, bagety, olivové oleje, kvalitní balzamické octy a celá škála nejrůznějších sýrů, gratinované ústřice, saláty doplněné o krevety, kousky humra, kalamáry nebo chobotnici.

Mezi italské hlavní chody patří rizoto. Dezert se nazývá panettone, což je trochu vylepšená obdoba naší bábovky. Cukroví mají hodně druhů a také linecké, stejně jako my.

Vánoční německá kuchyně nabízí mnoho pokrmů z ryb, jako jsou pečená štika, candát na roštu, plněný kapr a podobně. Nejoblíbenější je však husa nebo kachna s červeným zelím a bramborovým knedlíkem s jablky a slaninou. S oblibou se podává konšelská mísa, která se skládá z kousků vepřové pečeně, kachny, husy, krůty, uzeneho masa a ze smetanových klobás. Lahůdkou na závěr bývá jablečný závin, do kterého se přidávají kom-

potované třešně. U svátečního stolu nechybí ovocný salát s příchutí šampaňského nebo likéru. Vánočním pečivem jsou skořicové hvězdičky, máslové placičky, v Bavorsku perníkové koláčky. Nikde nechybí vánoční máslová štola s rozinkami, mandlemi a kandovaným ovocem.

Na území celého Německa se peče vaječné cukroví, kterému se nejčastěji říká marcipán chudých nebo Springel.

Asi čtvrtina rakouských rodin má na svátečním štědrovečerním stole kapra, ale mnohem častěji se objevují i jiná masa. Nejpopulárnější jsou vídeňské vepřové řízky, krůta nebo kachna,

ale výjimkou není ani zvěřina. Mezi vánočním pečivem jsou jedničkou vanilkové rohlíčky, ale skutečnou místní specialitou je takzvaný kletzenbrot, což je chléb s křížalami, který je považován za nejstarší vánoční moučník vůbec. A samozřejmě vánočka a štrúdli! Nad svařeným vínem jasně vedou punče.

Na Štědrý den se jí polévka kapustnica, což je něco jako naše zelňačka. Na stole jsou také opékanice či bobalky, což jsou bochánky velikosti ořechů, pečené z kynutého těsta, které se jedí spařené a posypané mákem. Podstatnou součástí menu jsou oplatky, které se jí s medem a česnekem.

Kdo nosí dárky

- * Havaj - krab
- * Spojené království - Father Christmas
- * Francie - Père Noël (stařec jako náš Mikuláš)
- * Itálie - Befana (ošklivá čarodějnice na koštěti)
- * Finsko - Joulupukki (oblek jako Santa, sobí spřežení, které nelétá, pomocníci elfové)
- * Švédsko - Jultomten (neviditelný skřítek, který žije pod podlahou domu a jezdí na kozách jménem Julbocker, dědeček Kul-tonen hází dárky oknem
- * Norsko - Julenissen - skřítek
- * Dánsko - Julemanden - (podobá se Santa Clausovi a přijíždí na saních tažených soby)
- * Německo, Rakousko, německy mluvící části Švýcarska - Christkind, Jesulein - Ježíšek, Jezulátka, Weihnachtsmann - mužík s rezavými vlasy a vousy
- * Řecko a Rumunsko - Svatý Muž
- * Bulharsko - Děda Koleda
- * Kanada, USA - Santa Claus
- * Norsko - Julenissen (skřítek v doprovodu kozy)
- * Ukrajina - Svatý Mikuláš
- * Španělsko - Tři králové (Los Reyes Magos)
- * Rusko - Děda Mráz
- * Holandsko - Sinterklass (Sint Nicolaas - Svatý Mikuláš, spouští se komínem)
- * Brazílie - nadílka do střevíčku před prahem
- * Slovensko - Děťátko,, Ježíšek
- * Maďarsko - Kiszjézus nebo Jézuska
- * Polsko - Swiety Mikolaj, Dzieciatko

Bludný kořen

Ve starých pohádkách kráčel poutník krajinou ponejvíce lesem a stalo se, že zabloudil. Překročil prý při své pouti bludný kořen.

Dnes, jako vždy, jsem vyrazil s přítelem člověku nejněvnějším na naši obvyklou ranní vycházku. Jenže cesty, tedy ty lesní, led klouzačka, nebezpečí pádu. Dejte pokoj, pád v našich letech? Tedy v mých, psůvi o nějakých 60 let mladšímu, by to zase tak nevadilo. Přesto bylo nutno tyto známé cesty opustit a vejít do lesa. Naštěstí „Školní lesní podnik“ vybudoval v našich lesích hustou síť „dálnic“, čili jakési průseky, takže žádný problém. Prostě se dostanete pohodlně kamkoliv chcete. Je to prý nařízeno kvůli požárům a dostupnosti. Co na tom, že na to padne tak 15 % veškeré lesní plochy... Zřejmě v tom bude mít zase prsty ta všemocná a vševědoucí EU.

Po různých a chvílemi i hrůzných peri-

petiích podél „Štrované“ a elektrovedu, na jehož skoro nejvyšším bodě stával včelín babického supervčelaře Ladi Kotulána, nás dovedly naše kroky pod „Rumlerovo pole“. Pak, že není v Babicích kluziště. Ani kometácká rolba není schopna udělat takové zrcadlo, jaké se na této cestě vytvořilo. Klející jak pohan a vláčeje psa, který chudák za nic nemohl, jsem se doplížil a doklouzal k rozcestníku turistických značek „na Újezdě.“ Zde, patřice na ledový příkrov směřující do „Vaječniku,“ kam původně směřovaly naše kroky, vletli jsme na jednu shora vzpomínaných „dálnic“ a pokračovali směrem, netušíce přesně kam. Po několika změnách směru nás tento uměle vytvořený průsek dovedl nad palouk, kde ta nově vytvořená cesta končila. Nezbylo, než jít přímo lesem nebo starými cestami po léta nepožívanými a zarostlými. Tam jsme se někde zamotali a chvíli nám trvalo,

než naše dvoučlenná skupina našla správnou cestu.

O zablouzení jako takové se samozřejmě nejednalo, přesto by mně, který se chlubí svou znalostí okolí, nikdy nenapadlo, že budu chvíli nejistě přešlapovat 300 m od „Malé Macochy.“ Asi tam byl někde ten „bludný kořen“. Nakonec jsme se celkem jistě vymotali z lesa ven a u starého hřiště opět vpluli do království věčného ledu, alespoň, co se povrchu zemského týče. Odtud, z těch 500 m n.m., klouzaje celou zbývající cestou až k rodnému domu, to nebylo o mnoho lepší. Nyní předpovídají naši téměř neomylní meteorologové sněžení, takže napadne-li na tuto „sklenici“ poprašek sněhu, nevylezu ven už vůbec. Takže Další reportáže se budou rekrutovat z mých bohatých, a zejména letitých vzpomínek. Nyní jde o to, zda-li si vůbec na něco vzpomenu.

Josef Ševčík

Vánoční kvíz

1. Na Štědrý večer se od XIV. století kladly na stůl otevřené měšce s penězi spolu se všemi drahocennými klenoty. Tento zvyk se udržel až do XIX. století. Proč tak naši předkové činili?

- a) věřili, že svůj majetek uchrání příští rok před zloději a nepoctivci
- b) aby měli po ruce almužnu pro pocestného
- c) aby si kouzlem zajistili rozmnožení svého majetku v příštím roce

2. Víte, ze kterého století pochází jedna z nejznámějších koled „Narodil se Kristus Pán“?

- a) XIII. století
- b) XV. století
- c) XVII. století

3. Název Štědrého dne nesouvisel původně s obdarováváním, ale s bohatým hodováním na oslavu narození Páně. Počet chodů se ustálil na čísle:

- a) 5
- b) 7
- c) 9

4. S výjimkou bohatých měšťanských rodin a rybníkářských oblastí bychom na tradičním štědrovečerním stole ještě počátkem 19. století marně hledali dnes tradičního kapra. Často se na štědrovečerním stole objevovaly houby, a to nejen s kroupami v podobě černého kuby, ale také v houbové omáče podávané například na Chodsku. Jaký pokrm nesměl ještě na štědrovečerním stole chybět?

- a) krupičná, prosná či hrachová kaše
- b) plátek uzeného masa či slaniny
- c) silná polévka ze slepice či kohouta

5. Slavnostní ráz štědrovečerní večeře podtrhovala jedna zdánlivě obyčejná dekorace, jejíž použití však mělo pro naše předky téměř mystický význam a dodávalo Štědrému večeru na výjimečnosti. Co nesmělo na svátečním stole chybět?

- a) svícen v podobě věnce z chvojí
- b) broušené či jinak zdobené sklenky
- c) bílý ubrus

6. Čím zdobili naši předkové své příbytky nejčastěji v době, kdy ještě nepoužívali k svátečnímu ozdobení jedličky, smrčky a bovičky?

- a) dřevěnými či kaširovanými betlémy
- b) jablíčky zdobenými napíchanými dřívky s navlečenými křížalami
- c) svícemi s červenou stuhou

7. Kdo v českých zemích poprvé zdobil vánoční stromček?

- a) Hrabě Harrach v Peci pod Sněžkou
- b) Ředitel stavovského divadla Jan Karel Liebich
- c) Spisovatel Rudolf Těsnohládek v Brně

8. Naše Vánoce jsou tradičně spojovány s poetickými zasněženými obrázky Josefa Lady, které značil letopočtem a ve kterých zobrazoval svoji rodnou vesnici nedaleko Prahy s názvem:

- a) Hrusice
- b) Hrusnice
- c) Hrubice

9. První uvedení pastorální mše Hej, mistře (dnes s názvem Česká mše vánoční) v Klenci pod Čerchovem se zpěvem tenoristy Hadama Krutiny před více než 200 lety popisuje Jindřich Šimon Baar ve své knize Paní komisarka (pro děti verze Hanýžka a Martínek). Český zpívaný řeči každý posluchač porozuměl, žádná latina. Jejím autorem byl kantor z Rožmitálu pod Třemšínem:

- a) Jan Rybák
- b) Jan Josef Ryba
- c) Jan Jakub Ryba

10. Známá píseň Vánoce, Vánoce, přicházejí, zpívejme, přátelé vznikla v nedávné době. Víte, kdo napsal její žertovný text?

- a) Pavel Vrba
- b) Zdeněk Rytíř
- c) Zdeněk Borovec

11. Dárky u nás naděluje malý chlapeček, Ježíšek, na rozdíl od mnoha evropských národů, kde mají vánoční obdarovávači podobu starců, např. Santa Klaus, Weihnachtsmann, Papa Noël, Father Christmas. Všichni se vyvinuli z jedné a téže postavy. Kdo byl jejich předobrazem?

- a) Svatý Josef
- b) Svatý Mikuláš
- c) horský skřítek troll

12. Zvyk zdobení stromčků k nám dorazil z Německa – poprvé pro své hosty ozdobil stromček herec Nosticova (dnes Stavovského) divadla J. K. Liebich. K překvapení hostů otevřel po slavnostní večeři pokoj, kde se trpytil a zářil slavnostně vyzdobený stromek. Tipnete si, kdy to bylo?

- a) roku 1787, kdy právě v Nosticově divadle W. A. Mozart uvedl premiéru své opery Don Giovanni
- b) roku 1812, kdy Evropu zmítaly napoleonské války
- c) v revolučním roce 1848

13. Kdo býval „Svatý Šprech“?

- a) novoroční strašidlo
- b) nečekaný štědrovečerní host
- c) stvoření, která hlídá štědrovečerní půst a provrtává provinilcům břiška

14. Kdo vymyslel elektrické žárovčky na stromček?

- a) Thomas Alva Edison
- b) Gottlieb Daimler
- c) André - Marie Ampère

15. Co znamená slovo „Gloria“, které nese anděl nad vánočním výjevem narození Ježíška?

- a) sláva
- b) ať žije
- c) král

16. Které jídlo nesmí u štědrovečerní večeře na stole chybět a ochrání tak před nedostatkem peněz v příštím roce?

- a) kroupy
- b) čočka
- c) hrách

17. Jaké je nejčastější astronomické vysvětlení „hvězdy betlémské“?

- a) pád meteoru v roce 0
- b) Halleyova kometa v roce 1
- c) opakující se konjunkce Jupitera a Saturna v souhvězdí Ryb v roce 7 př. n. l.

18. Kdo poprvé vytvořil adventní obrázkový vystřihovací kalendář?

- a) vídeňský cukrář Vilém Storz v roce 1923
- b) pražský měšťan Jan Kupec v roce 1845
- c) mnichovský tiskař Gerhard Lang v roce 1908

19. Co podle výkladu snů znamená zlaté jmelí?

- a) svatba v domě
- b) rychlé zbohatnutí
- c) do roka křtiny

20. Co se stane tomu, kdo na Štědrý večer rozšlápne ořech?

- a) do roka upadne do bídy
- b) do roka se provdá nebo ožení
- c) do roka onemocní

Správné odpovědi

- 1 b) 2b) 3b) 4a) 5c) 6a) 7b) 8a) 9c) 10c) 11b) 12b) 13 c) 14a) 15a) 16b) 17a) 18 c) 19 b) 20 b)

Vánoční kviz pro děti

1. Vánoce jsou

- a) důvodem pro vánoční prázdniny
- b) oslavou Ježíškova narození
- c) název vesnice v blízkosti Brna

2. Betlém je

- a) vesnice u Jeruzaléma v Izraeli, kde se narodil Ježíš
- b) postel
- c) vánoční pokrm

3. Mezi vánoční cukroví nepatří

- a) dukátové buchtičky s krémem
- b) vanilkové rohlíčky
- c) vánočka

4. Kolik má kapr kostí?

- a) 56
- b) 72
- c) přibližně 100

5. Kde dětem nosí dárky vánoční krab?

- a) na Havaji
- b) na Kubě
- c) na Velikonočním ostrově

6. Kdo býval „svatý Šprech“?

- a) novoroční strašidlo
- b) hlídač štědrovečerního půstu, který provrtá provinilcům bříška
- c) vánoční meluzína

7. VÁNOČNÍ FRANTIŠEK

- a) svátečně oblečený kamarád
- b) vánoční purpura – kadidlo, myrha, santalové dřevo
- c) strýc, který přijede na Vánoce

8. Kadidlovník je

- a) druh žraloka
- b) nádoba na toaletu
- c) strom, z kterého se nařiznutím kmene získává pryskyřice

9. Kdo se na Štědrý večer postí, uvidí

- a) zlaté koťátko
- b) zlaté prasátko
- c) mžitky před očima z hladu

10. Jmelí roste

- a) hluboko v zemi
- b) jako řasa v mořských hlubinách
- c) vysoko v korunách stromů jako cizopasník

11. Vánočním zvykem bývalo tavení

- a) hliníku
- b) železa
- c) olova

12. Zda bude člověk v příštím roce zdrav, se předpovídalo

- a) krájením rohlíku
- b) krájením jablka
- c) kutálením mincí

Za každou správnou odpověď si připočti jeden bod.

Správné odpovědi:

- 1b) 2a) 3a) 4c) 5a) 6b) 7b) 8c) 9b) 10c) 11c) 12b)**

Vyhodnocení :

0 – 4 body

Vánoce nejsou Tvoje silná stránka a neznamenají spoustu jídla, televizních pořadů a amerického Santu. Nic není ztraceno, vše se dá napravit. Pro začátek jsi vzal/a do ruky tužku a začal/a řešit vánoční kviz. ☺

5 – 8 bodů

Tvoje znalosti o Vánocích jsou průměrné. Něco o Vánocích víš, ale stále je co zlepšovat. Což si ještě přečíst něco o historii Vánoc ze zpravodaje?

9 – 12 bodů

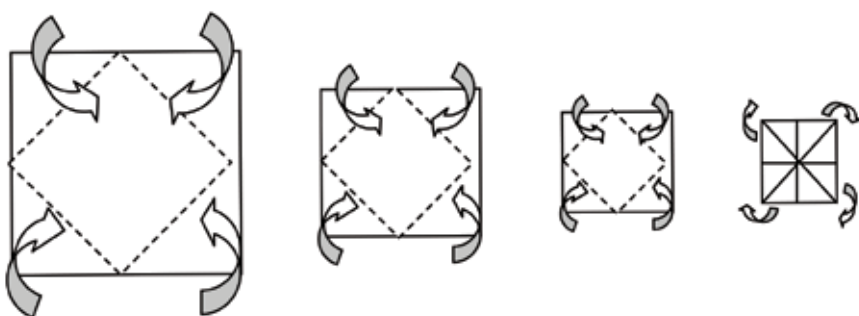
Gratulujeme! Tvoje znalosti Vánoc jsou perfektní! Navíc, Vánoce pro Tebe nejsou jen slovo, ale opravdový svátek. Snad se Ti bude dařit nejen v adventním čase.

Skládání ubrousků k slavnostnímu prostírání

(používejte vícevrstevné ubrousky)

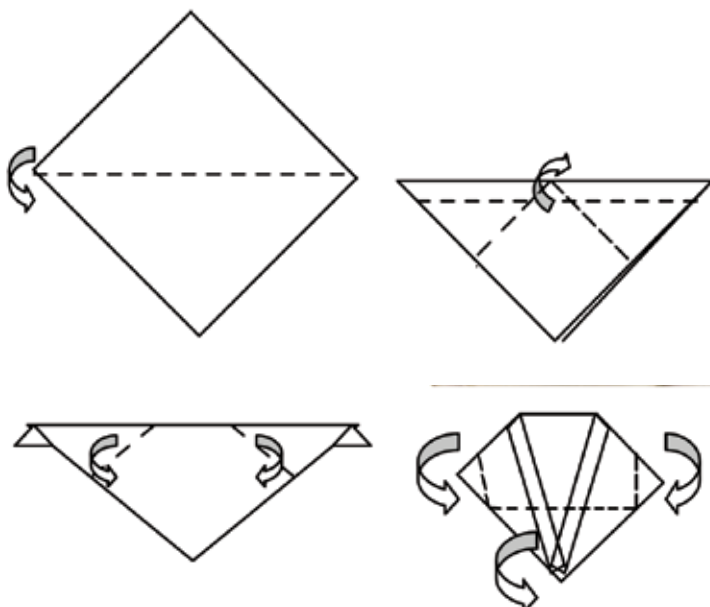
Kvěтина

1. Rozložený ubrousek položte před sebe a všechny 4 rohy přeložte ke středu. Špičky se musí ve středu přesně setkat.
2. Tento postup opakujte ještě jednou.
3. Ubrousek obraťte a rohy znovu složte ke středu.
4. Špičky, které leží pod rohy, opatrně vytáhněte, prsty si přitom přidržujte střed. Na střed složeného ubrousku položte vhodnou dekoraci – kousek jmelí, květinu, svíčku ve skořápce, jmenovku z lineckého těsta, loni odlité olovo, které se bude zase odlévat apod.

Smoking

1. Rozložený ubrousek položte před sebe tak, aby jednou špičkou ukazoval k Vám a přeložte ho uprostřed směrem dolů.
2. Horní hranu ubrousku ohněte 2 – 3 cm směrem dozadu jako šalový límec.
3. Postranní špičky ohněte dopředu směrem dolů. Levou a pravou stranu na přerušované čáře ohněte směrem dozadu. Spodní díl ubrousku ohněte na přerušované čáře rovněž směrem dozadu. Ze saténové nebo jiné stužky vytvořte mašli a přilepte či přišijte ji na smoking.

Vánoční vtípky

Byly Vánoce a soudce byl v příjemné náladě. Zeptal se předvedeného muže: „Za co jste tady?“ „Za předčasné vánoční nákupy.“ „To přece není žádný přestupek. Jak brzy jste nakupoval?“ „Dvě hodiny před začátkem otvírací doby.“

Baví se tři ženy, co daly manželům k Vánocům. „Koupila jsem manželovi věc, co udělá stovku za 10 sekund - je to Honda.“ „Já mu koupila věc, co udělá stovku za 5 sekund - je to Porsche!“ Třetí je trumfuje: „Já mu koupila věc, co udělá 120 za sekundu - je to osobní váha!“

Jožka se modlí před Vánocemi a na konci modlitby zakřičí: „Ježíšku, dones mi kolo!“ „Ježíšek není hluchý,“ domlouvá mu sestra. „Ale babička ano.“

„Tak už opravdu nevím, čím bych svému manželovi udělala na Vánoce největší radost.“

„Zkuste mu utéct.“

IKEA - Umělý vánoční stromek -

příbalový leták:

Tyčka - 1 ks.

Větve - 46 ks.

Jehličí - 13 543 ks.

Montážní lepidlo - 3 litry.

„Pane prodavači, poradte mi, co mám koupit své ženě k narozeninám?“

„Nechcete se zeptat přímo jí?“

„Ne, tolik peněz nemám.“

„Mami, tati, rozhodl jsem se od Nového roku osamostatnit.“

„To je moc dobře.“

„Kufry máte před barákem.“

„My vánoční tradice dodržujeme,” vypráví pan Smotlacha. „Kluci si vždycky koledují o pár facek. A taky je vždycky dostanou!“

Přijde Mikuláš a čert. Po nadílce se malý Jaroušek ptá tatínka: „Tati, ale jsou taky hodní čerti, vid?“

Tatínek: „Jak jsi na to přišel?“

Jaroušek: „No, ten, co byl u nás na schodech, líbal maminku...“

„Tati, chci ti dát dárek k Vánocům.“

„Děkuji ti, synku, ale nejlepším dárkem by pro mě byly tvoje dobré známky ve škole.“

„Pozdě! Už jsem ti koupil kravatu...“

Baví se dva školáci o tom, co si přejí k Vánocům. První prozrazuje: „Já to mám vymyšlený, chtěl bych tampón.“ Druhý na to: „Hele, a víš vůbec, na co to je?“ „Ne, ale musí to být super, dá se s tím lyžovat, jezdit na kole, plavat...“

Dcerka se ptá v předvánočním shonu maminky: „Mami, já bych chtěla na Vánoce štěně!“ - „Ale dej pokoj, budeme mít kapra, stejně jako loni!“

Všimát si vodoměru se vyplatí

Co je dobré vědět?

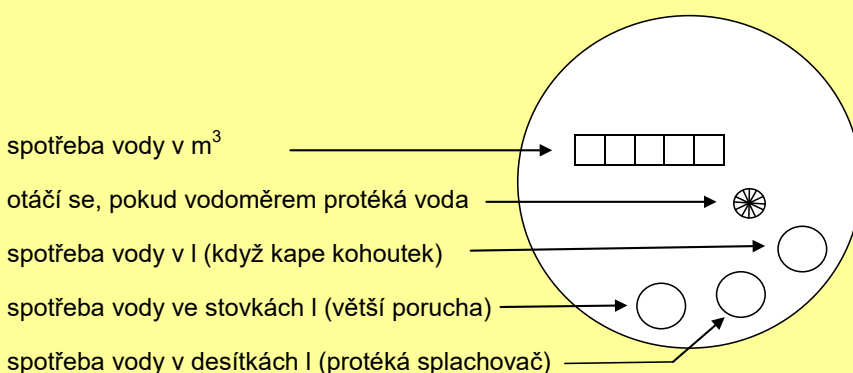
- Kudy v domácnosti vedou rozvody vody a odpady
- Kde je hlavní uzávěr vody
- Kde je umístěn vodoměr
- Zda někde v objektu neprosakuje voda – mokré skvrny, slušitelný průtok vody v odpadech, kdy se nevypouští
- V neobydlené nemovitosti je lepší uzavřít přívod vody
- Kontrolu případné unikající vody můžete provést vizuální kontrolou vodoměru v době, kdy nikdo v domácnosti vodu nepoužívá
- Je dobré mít stav vody pod kontrolou a občas provádět vlastní odečty, udržovat přístupné okolí vodoměru

VAS, a. s. v poslední době řešila několik případů, kdy zákazníci ve svých domácnostech neodhalili nějakou poruchu na vodovodu a při vyúčtování zjistili, že mají mnohem vyšší platbu za vodné a stočné, než je u nich běžné. K odhalení podobných problémů je potřeba věnovat pozornost domácímu vodoměru.

Na vodoměru se dá zjistit, zda nedochází k únikům vody někde v domácnosti a tím ke zbytečné platbě za nespotřebovanou vodu. Zbystřit bychom měli v okamžiku, kdy je spotřeba vody nápadně vyšší. Může se jednat o poruchu na vodovodu, přípojce nebo vnitřním rozvodu, což lze zjistit právě pravidelným sledováním vodoměru. Zákazník se tak může vyhnout zbytečně vysoké platbě za vodu, která protekla bez využití jeho domácností. Je třeba zmínit, že vodovod pro veřejnou potřebu končí od-

Ztráta v případě když:			Denně	Měsíčně
Kohoutek	kape	slabě	24 l	720 l
		silně	54 l	1620 l
	teče	slabě	144 l	4,3 m ³
		silně	1440 l	43 m ³
Splachovač	teče	slabě	150 – 1000 l	4,5 m ³ –30m ³
		středně	1000 – 2000 l	30 – 60 m ³
		silně	2000 – 5000 l	60 – 150 m ³

Schéma měřicí části vodoměru

bočením z vodovodního řádu k vodoměru, za tímto odbočením následuje vodovodní přípojka a na ni navazuje vnitřní vodovod. Hlavní řád nikdy nevlastní odběratel, vodovodní přípojka naopak téměř vždy patří vlastníkovu nemovitosti.

Vlastníkem vodoměru je vlastník vodovodu. Osazení, údržbu a výměnu vodoměru provádí provozovatel vodovodu. Vodo-

měr je tzv. stanoveným měřidlem a musí být pravidelně cejchován. Jeho životnost je dána legislativně na 6 let. Odběratel má právo zajistit si na vlastní náklady metrologickou zkoušku vodoměru, má povinnost umožnit provozovateli přístup k vodoměru a chránit jej před poškozením, např. v zimě před mrazem.

Martina Schoříková

Zdroj: Mgr. Ina Šebková, e-Kapka VAS,a.s.

Osmisměrka

ADVENT je všeobecně chápán jako doba příprav na Vánoce. Co však znamená přesně v překladu, se dozvíte v tajemce osmisměrky

CELER	NÁVRHY	TRŮN
DÝHA	OLTÁŘ	VANA
KÁVA	OSEL	VEKA
KRAS	PLEVA	VES
KRÉM	RÝHA	VLEK
MINISTRANT	STOH	ŽÁNŘ
METR	ŠROUBOVÁK	
MSTA	ŠVEC	

Tip na zdravé a rychlé vánoční cukroví

Nepečené sezamové kuličky

- 200 g sezamových semínek
- 80 g medu
- 2 lžičky citronové šťávy
- 18 g strouhaného kokosu
- 50 g mletých mandlí

Namixovaná sezamová semínka smícháme s medem a citronovou šťávou, dobře propracujeme a necháme asi 2h odležet v chladnu. Poté tvarujeme kuličky, které obalujeme ve směsi kokosu s mandlemi.

Informace pro občany

Oprava tisku

- V čísle 11-2016 došlo k tiskovým chybám: Str. 3: nadpis článku Sraz **historické** hasičské techniky
- Str. 7: první fotografie Alexandrový rozhledny je z roku **2009**
- Čtenářům se omlouváme.

Poštovní schránky pro doručování zásilek

- Česká pošta se obrací na obyvatele s žádostí o zřízení poštovních schránek

u domů, které ji dosud nemají. Nelze řádně doručovat zásilky a další tiskoviny, které jsou tak ukládány na nevhodná místa kolem domů, jsou pak znečištěné, poletují po okolí a pošta nemůže ručit za jejich řádné doručení. Některé schránky jsou přeplněné, pokud je obyvatelé pravidelně nevybírají, a nejde do nich již vkládat další materiál. Proti vkládání reklamních tiskovin můžete na schránku označit proti vkládání spamu a nevyžádané reklamy.

Kalendáře

- Nástěnné kalendáře pro rok 2017 velikosti A4 s fotografiemi naší obce je možné zakoupit na obecním úřadě za 94 Kč.

Koncerty

- Koncert skupiny **Jablkoň** se uskuteční 18. 12. 2016 v sále obecní hospody.
- Koncert skupiny **Fleret** se uskuteční 11. 3. 2017 (předkapela Pozdní sběr).

Nadační fond Josefa Hycla zlepšuje dostupnost lékařské péče pro seniory

Zajišťujeme oční péči pro seniory starší 65 let včetně objednání a dopravy

Potřebujete oční vyšetření?

- Objednejte se na telefonním čísle 517 076 800 nebo e-mailem na adrese brno@medbus.cz
- Zajištíme termín očního vyšetření
- Zavezeme vás k lékaři i zpět zcela zdarma

Nadační fond Josefa Hycla

- se soustředí na prevenci závažných onemocnění a zvyšování povědomí o nich
- zvyšuje dostupnost lékařské péče pro seniory

Partnerským pracovištěm Nadačního fondu Josefa Hycla je Oční klinika NeoVize.

Nezapomeňte, že:

1. Preventivní vyšetření může odhalit **závažná oční onemocnění** jako šedý zákal, zelený zákal, onemocnění sítnice a další.
2. **Neléčená** oční onemocnění mohou vést až k úplné ztrátě zraku.
3. **Není potřeba žádné doporučení** k vyšetření, můžete se rovnou objednat.
4. Smluvní **péče hrazená z veřejného zdravotního pojištění** je poskytována zdarma.

Zimní Svitava

Němý svědek všeho dění,
jak čas plyne i vody své mění.
Domovem ryb, hmyzu i ptactva,
zažila i brodění žactva.
Znavená tokem jarních tání,
žízni parných dnů málem umřela.
Posetá ledovým třpytem,
jak nevěsta luxusně oděna.
Halí se v mlhy,
které se vznášejí z jejích vod,
potok Časnýř její je rod.

Na krku korále z podzimního listí
ze dna je ještě možné čísti.
Mrazem zavře své dveře ukrytá u dna,
nad ním se valí jak bezedná studna.
Pod mlhavým šatem krajková šála,
jak by se zimy břehů bála.
Nádherná v každé roční době
svou náruč dává Tobě.
Na jaře probudí se v třpytný jas,
aby se v ní voda rvala zas.